

Fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges trivsel og udvikling

Af Kirsten Elisa Petersen og Trine Elisabeth Møbius Sørensen

Foto: Nordjyske/Ritzau Scanpix

FORSKNINGSOVERSIGTENS CENTRALE POINTER:

- ✓ Denne forskningsoversigt handler om fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unges trivsel og udvikling og ligeledes om, hvilken betydning disse klubber har for børn og unge i udsatte positioner. Oversigten ser desuden på pædagogers faglighed og kompetencer i det pædagogiske arbejde i fritids- og ungdomsklubber.
- ✓ Fælles for forskningsfeltet er et fokus på børn og unges fritidsliv *uden for* og *efter* skoletid, og at det retter et særligt blik på tilrettelæggelse af en pædagogik, der omfatter såkaldt *ikke-formel* læring. Ikke-formel læring betegner her alle de former for læring, der ikke er forbundet til den formelle læring i en skolesammenhæng

FORSKNINGSOVERSIGTENS CENTRALE POINTER:

- ✓ Det centrale kendetegn ved fritids- og ungdomsklubber er, at de typisk er forbundet til især en almen pædagogik, der kan tilbyde et mere afslappet og eksperimenterende læringsmiljø, end der traditionelt eksisterer i en skolekontekst. Men fælles for forskningen på området er også betoningen af, at dette ikke-formelle læringsmiljø kan have en positiv betydning for børn og unges hverdagsliv, trivsel og udvikling.
- ✓ Det ikke-formelle læringsmiljø i fritids- og ungdomsklubber ser typisk ud til at være organiseret pædagogisk omkring en række forskellige aktiviteter inden for fx sport, musik og computerspil, også på tværs af lande. Et gennemgående tema i forskningsfeltet er således, at klubberne er optaget af at tilbyde aktiviteter, der kan have interesse for børn og unge i deres fritid. Aktiviteterne kan variere og være forbundet til børnene og de unges alder, men grundlæggende er der tale om at tilbyde en institutionel ramme, hvori aktiviteter og samvær med venner og det pædagogiske personale er i centrum.

Hvilken betydning har fritids- og ungdomsklubber for børn og unges trivsel og udvikling?

Generelt peger flere af studierne på, at fritids- og ungdomsklubber rummer et almenpædagogisk formål, som knytter an til dét at have et sted at være sammen med andre børn og unge, hvor der er personale, der kan skabe sikre og trygge rammer, og hvor der tilbydes en lang række aktiviteter, som fx sport, musik og computerspil.

Endvidere slår de fast, at fritids- og ungdomsklubber kan have en vigtig og meget positiv betydning for børn og unges trivsel og udvikling og samtidig kan virke forebyggende og beskyttende for børnene og de unge. Det forebyggende aspekt betones i forhold til, at deltagelse i fritids- og ungdomsklubber kan medvirke til at reducere såkaldt risikoadfærd; fx misbrug af alkohol og stoffer, mens det beskyttende aspekt betones i forhold til, at fritids- og ungdomsklubben udgør et trygt sted, hvor der altid er voksne, der skaber sikre rammer for hverdagen.

ARBEJDSSPØRGSMAÅL:

- ✓ Hvordan arbejder I pædagogisk med aktivt at inddrage børnene og de unge i hverdagen i fritids- og ungdomsklubben?
- ✓ Hvordan arbejder I med at inddrage børnene og de unges egne perspektiver på aktiviteter i hverdagen?
- ✓ Diskuter, hvordan disse aktiviteter medvirker til at udvikle børn og unges deltagelse, kompetencer og færdigheder.

Foto: Mikal Schlosser

Hvilken betydning har fritids- og ungdomsklubindsatser for børn og unge i udsatte positioner?

En meget stor del af studierne retter sig direkte mod fritids- og ungdomsklubbers betydning for børn og unge i udsatte positioner. Børn og unge i udsatte positioner belyses i overvejende grad gennem faktorer som opvækst i fattigdom, et børne- og ungeliv i udsatte boligområder og etnisk minoritetsbaggrund. Faktorer, som ifølge flere af studierne betyder, at børnene og de unge er i risiko for at befinde sig i sårbare og ofte også marginaliserede og socialt ekskluderede livsforhold.

De studier, som beskæftiger sig med denne gruppe børn og unge – og i nogle tilfælde også med deres forældre – peger på, at fritids- og ungdomsklubindsatser kan have en central betydning for børnene og de unge. Særligt indkredses betydningen i forhold til deres skole og uddannelse og i forhold til deres sociale og emotionelle udvikling. Flere studier peger desuden på, at fritids- og ungdomsklubber også kan beskytte børn og unge mod en risiko for at bevæge sig ind i ungdomskriminalitet og banderelaterede fællesskaber. Yderligere betones, at fritids- og ungdomsklubben som fysisk sted kan virke som en beskyttelse fra et liv på gaden og som en tryghed i forhold til at vokse op i udsatte boligområder.

ARBEJDSSPØRGSMÅL:

- ✓ Diskuter, om I har mange børn og unge i udsatte positioner i fritids- og ungdomsklubben?
- ✓ Diskuter, om de pædagogiske aktiviteter, I arbejder med, særligt kan støtte og hjælpe denne gruppe børn og unge?
- ✓ Prøv i personalegruppen at komme med eksempler på, hvilke indsatser og aktiviteter, I fremadrettet kan udvikle i fritids- og ungdomsklubben, som kan støtte disse børn og unge yderligere.

Foto: Evan Dvorkin, unsplash.com

Hvordan ser pædagogers faglighed og kompetencer ud i forhold til pædagogisk arbejde i fritids- og ungdomsklubber?

Adskillige af studierne indkredser det pædagogiske personales faglighed og kompetencer i arbejdet med børnene og de unge.

Studierne peger på, at det er centralt, at det pædagogiske personale er i besiddelse af kompetencer til at skabe og vedligeholde relationer til børnene og de unge. Relationer, der er præget af respekt og omsorg, men som også baseres på en pædagogik, hvor medbestemmelse og medindflydelse betones med afsæt i børnene og de unges egne perspektiver.

Hertil kommer, at det pædagogiske personale skal være i besiddelse af en faglighed, så de både kan tilrettelægge aktiviteter, der optager børnene og de unge, fx musik, sport, computerspil, og inddrage dem aktivt i udviklingen af disse aktiviteter.

Hvordan ser pædagogers faglighed og kompetencer ud i forhold til pædagogisk arbejde i fritids- og ungdomsklubber?

Flere studier, særligt dem der er optaget af det pædagogiske personales arbejde med børn og unge i udsatte positioner, indkredser også betydningen af en faglighed, hvor personalet kan tilrettelægge indsatser for børnene og de unge, der forebygger mistrivsel, vanskeligheder i skolen og risikoen for at bevæge sig ind i kriminalitet. Disse studier forbinder ofte det pædagogiske personales faglighed og kompetencer, hvordan de kan arbejde eller allerede arbejder på at skabe positiv udvikling for børnene og de unge, fx ved at støtte med lektiehjælp, hjælpe med at finde fritidsjob eller ved at indgå i aktivt samarbejde med forældre, lokalmiljø og skolen

ARBEJDSSPØRGSMÅL:

- ✓ Prøv i gruppen at indkredse, hvad der er jeres vigtigste kompetencer i det daglige arbejde.
- ✓ Diskuter i gruppen, hvordan I oplever betydningen af relationerne mellem jer som pædagogisk personale og børnene og de unge i jeres arbejde?
- ✓ Diskuter, hvordan I skaber og udvikler gode relationer til alle børn og unge i fritids- og ungdomsklubben. Kom gerne med eksempler herpå.

Foto: Mikal Schlosser